

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ ЗА ОПШТИНУ КУЛА ЗА ПЕРИОД 2022-2024

Кула, мај 2022

САДРЖАЈ:

УВОД.....	3
САВЕТ ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ И ОСТВАРИВАЊЕ ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ.....	6
МЕТОДОЛОГИЈА РАДА.....	7
СТВАРАЊЕ ПРЕДУСЛОВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОЦЕСА ИЗРАДЕ ЛАП-А.....	7
ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ	8
ВИЗИЈА.....	8
ОПШТИ ЦИЉЕВИ.....	8
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ	8
ПРАВНИ ОКВИР	9
СОЦИО ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА	12
АНАЛИЗА СНАГА, СЛАБОСТИ, ПРИЛИКА И ПРЕТЊИ.....	23
ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА.....	25
АКЦИОНИ ПЛАН	26

УВОД

Пол представља биолошке, анатомске и физичке особине које разликују мушкарце и жене и најчешће су непроменљиве у свим временским периодима и свим просторима.

Род је скуп друштвено условљених особина припадника једног пола, настао вероватно првобитном поделом рада, опстао и када је изгубио оригиналну функцију и то као инструмент политике полова, при чему се, захваљујући привидној природности, обнавља у процесу одрастања и васпитавања.

Родна неравноправност не настаје од простог разликовања полова или родова, него од различитог вредновања и перцепције мушкости и женскости, односно родних режима. Родна равноправност представља одсуство дискриминације по основу пола/рода, једнака права у друштвеном, економском и политичком животу, као и поштовање људских права жена и мушкараца и могућност да у потпуности развију своје потенцијале и интересовања, без обзира на родне стереотипе и улоге, те да живе у слободном окружењу, односно у друштвеној заједници која обезбеђује једнаке могућности.

„Европска повеља о родној равноправности на локалном нивоу“ или "European Charter for Equality of Women and Men in Local Life" настала је 2006. године. Документ Савета европских општина и региона донео је повељу са којом се локалне власти обавезују на унапређење родне равноправности кроз пружање практичних алата којима се омогућава локалним управама да у своје политике уведу принцип родне равноправности у свим областима живота за које су надлежни.

Уз подршку Владе Краљевине Шведске, основана је Опсерваторија за праћење примене Европске повеље чија је улога имплементација политика родне равноправности на нивоу Савета европских општина и региона. Опсерваторија је успоставила мрежу Националних координатора/ки задужених за праћење примене Повеље, који ажурирају информације о потписивању Повеље и промовишу Повељу својим чланицама. Координатор за Републику Србију је особа из Сталне конференције градова и општина.

Повеља се састоји из три дела, у уводном делу и преамбули се говори о разлозима за настанак Повеље, као и о најважнијим међународним документима који су правни основ. У првом делу, представљено је шест основних начела Повеље, а други део говори о начину имплементације њених одредаба. Трећи и најважнији део садржи све надлежности локалног нивоа управљања у већини европских земаља које су груписане у неколико тема: демократска одговорност; политичка улога, општи оквир за равноправност, улога послодавца, јавне набавке и уговарање, улога пружања услуга, планирање и одрживи развој, улога надзорног тела, братимљење и међународна сарадња.

Елиминисање родних стереотипа, укључивање родне перспективе у јавне политике тзв. *Gender mainstreaming*, те акциони планови за које су обезбеђена средства у локалним буџетима представљају услов за остваривање циљева према којима идемо.

Повељом је дефинисано да родна равноправност претпоставља да мушкарци и жене имају једнаке предуслове за остваривање људских права, као и да постоје једнаке могућности за мушкарце и жене да допринесу културном, политичком, економском, социјалном и националном напретку, као и да имају идентичне могућности да уживају све користи и бенефиције од напретка једне заједнице.

Основни принципи Повеље о родној равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу су:

- равноправност жена и мушкараца је фундаментално право;
- поједнако учествовање жена и мушкараца у процесима одлучивања је предуслов за демократско друштво;
- елиминисање родних стереотипа је од кључног значаја за постизање равноправности;
- укључивање родне перспективе у све активности локалне и регионалне управе је неопходно у процесу побољшања равноправности;
- акциони планови и програми за које су осигурана одговарајућа средства, неопходан су алат за унапређење родне равноправности.

Остварење родне равноправности је једно од кључних питања развоја друштва и локалне заједнице, јер омогућава адекватно и потпуно коришћење како мушких, тако и женских људских ресурса и доприноси квалитетнијем животу у локалној заједници.

Иако је у последњих десет година постигнут значајан напредак у области родне равноправности и наше законодавство јемчи једнака права женама и мушкарцима, родна равноправност још увек није присутна у свакодневном животу, јер мушкарци и жене не остварују иста права и жене су у појединим сегментима у неповољнијем положају, те је потребно предузети одређене мере како би се ове неједнакости уклониле и њихов положај уравнотежио.

Увођење родне равноправности у политике јавне управе и у све области друштвеног живота захтева деловање у смислу повећања знања о узроцима и последицама дискриминације по основу пола.

Примена политике једнаких могућности и родне равноправности подразумева употребу недискриминаторног, родно осетљивог језика. Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности, чије се активности односе на период до 2015. године, препоручила је увођење недискриминаторне терминологије и стандардизацију српског језика у погледу правилне употребе рода и одговарајућих израза у прописима и комуникацији.

У недостатку стандардизоване терминологије родне равноправности, уједначено је значење појединих израза који се користе у овој стратегији, тако да поједини наведени појмови имају следеће значење:

а) „род” означава друштвено успостављене улоге, положаје и статусе жена и мушкараца у јавном и приватном животу, а из којих услед друштвених, културних и историјских разлика проистиче дискриминација заснована на биолошкој припадности одређеном полу;

б) „пол” се односи на биолошке карактеристике лица;

в) „родна равноправност” подразумева равноправно учешће свих лица без обзира на родну припадност у свим областима друштвеног и приватног живота, као и њихов равноправан положај, једнаке могућности за остваривање својих права и једнаку корист од остварених резултата у складу са Уставом Републике Србије, општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима;

г) „родна равноправност у јавним политикама” подразумева да родна равноправност постаје део планирања, израде и примене јавних политика, закона, програма и мера; потребе, приоритети и специфични положај жена и мушкараца, укључујући рањиве групе, систематски се укључују у јавне политике и активно се разматрају њихови ефекти на положај жена и мушкараца, укључујући рањиве групе, у свим фазама (планирања, израде, примене, надзирања и вредновања) и на свим нивоима, уз равноправно учешће жена и мушкараца у овим процесима;

д) „родна перспектива” представља уважавање родних различитости у односној области јавне политике;

ђ) „родно осетљив језик” јесте језик родне равноправности;

е) „родно одговорно буџетирање” представља увођење начела родне равноправности у буџетски процес; подразумева родну анализу буџета и укључивање родне перспективе у све буџетске процесе и реструктурирање прихода и расхода са циљем унапређења родне равноправности;

ж) „рањива група” подразумева део становништва који има неке посебне карактеристике или се налази у ситуацији због које је изложен вишем ризику од дискриминације и дискриминаторског поступања од осталих.

Циљ Локалног акционог плана је да утврди приоритете, активности и средства, која ће за циљ имати побољшање положаја жена и унапређење родне равнопаравности.

Дискриминација може бити директна, индиректна, али и системска. Управо је то она дискриминација која специфичне потребе једне групе, овде условљене родним улогама, не препознаје односно не узима у обзир. Наведено се најбоље може видети у погледу права особа са инвалидитетом, у случајевима неприступачних објеката, тј. када у објектима не постоје рампе, лифтови и сл. Препреке не морају бити само физичке, него и културне. Познат је податак да жене ређе возе аутомобиле од мушкараца, те укидање градских и приградских аутобуских линија неоповољније утиче на жене него на мушкарце.

Имајући у виду наведено, осим законских решења, потребне су и додатне мере којима би се могућности мушкараца и жена изједначиле, односно неутралисала неравноправност која произилази из родних

стереотипа (афирмативне мере). Међутим, да афирмативне мере не би биле потребне, неопходно је трансформисати родне улоге и обрасце које доводе до неравноправности и то управо увођењем родне перспективе.

САВЕТ ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ И ОСТВАРИВАЊЕ ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ

Савет за родну равноправност и остваривање једнаких могућности (Савет) разматра предлоге одлука и других општих аката које доноси Скупштина општине, прати остваривање родне равноправности, предлаже активности и предузимање мера, посебно оних којима се остварује политика једнаких могућности на нивоу општине. У раду Савета за родну равноправност могу, по позиву, учествовати и друга лица без права одлучивања.

Актом о образовању Савета одређује се број и састав чланова Савета, мандат, задаци, начин рада Савета и друга питања значајна за рад Савета.

Чланови радног тима за израду ЛАП за родну равноправност су:

1. Александра Гаговић, начелница ОУ
2. Бојана Девић, Одељење за друштвене делатности
3. Биљана Савић, Савет за родну равноправност
4. Данијела Драгишић Месингер, Одељење за друштвене делатности
5. Вакула Гордана, директор Центра за социјални рад општине Кула
6. Бојан Ковач, ЛАГ „У срцу Бачке,,
7. Милорад Лазић, КЛЕР
8. Зорица Ачански Омеровић, УЖ „Бајка,,
9. Татјана Мрдак, Пчеларско друштво Сивац
10. Ивана Новаковић, Одељење за друштвене делатности

Основни задаци Радног тима су:

- Израда ЛАП за родну равноправност за територију општине Кула за период 2022-2024 године са наведеним циљевима, начином и динамиком реализације;
- Оперативно праћење и оцењивање успешности остваривања циљева;
- Унапређење превенције, препознавање и заштита родно заснованог насиља;
- Сарадња са свим релевантним актерима укљученим у предметну област на локалном нивоу;
- Стална сарадња са координационим телом за родну равноправност Републике Србије;
- Активно учешће у спровођењу Националне Стратегије за родну равноправност и Европске повеље о родној равноправности на локалном нивоу.

МЕТОДОЛОГИЈА РАДА

Локални акциони план за родну равноправност обухвата период од 2022-2024 године и представља развојни документ општине Кула, који утврђује целовиту и усклађену политику општине у циљу унапређења родне равноправности.

Сама израда ЛАП-а прошла је кроз следеће фазе:

1. Стварање предуслова за реализацију процеса израде ЛАП-а
2. Анализа контекста
3. Стратешко и акционо планирање
4. Процес јавне расправе који ће бити одржан у периоду од 01. јуна до 15. јуна 2022. године
5. Усвајање стратешког документа од стране Скупштине општине Кула

СТВАРАЊЕ ПРЕДУСЛОВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРОЦЕСА ИЗРАДЕ ЛАП-А

Први корак у процесу израде ЛАП-а за родну равноправност општине је било формирање Радне групе за израду и дефинисање динамике будућих активности како би финални стратешки документ био усвојен на седници Скупштине општине.

У припремној фази договорено је да ЛАП буде стратешки документ који ће да прати циљеве дефинисане Националном стратегијом за родну равноправност и Акционим планом за спровођење Националне стратегије за родну равноправност.

Анализа контекста је један од кључних корака у процесу израде Локалног акционог плана родне равноправности. Подаци који су прикупљени подељени су у следеће категорије: географски, демографски и витални показатељи, родна равноправност у партнерским и породичним односима, учешће у политичком и јавном животу, родна равноправност у сфери економије (тржиште рада, предузетништво, пољопривреда и село), родна равноправност у области формалног образовања и васпитања, насиље над женама, родна равноправност у медијској сфери, безбедност, здравље, спорт, организације цивилног друштва на територији општине, институционални оквир, финансирање и SWOT анализа.

Наведени показатељи су прикупљени кроз различите базе података, анализом индекса родне равноправности на територији општине, методом брзе процене и анкетама.

Стратешко и акционо планирање – на основу прикупљених података издефинисани су стратешки правци и приоритети општине у области родне равноправности. У дефинисању и креирању конкретних активности, поред наведених података, кључну улогу је имала и анализа локалних ресурса, односно реалне могућности локалне заједнице. Финална верзија ЛАП-а је буџетирана и као таква предата у процес јавне расправе.

ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ

Локални акциони план за родну равноправност за територију општине Кула усмерен је на успостављање пуне равноправности жена и мушкараца у свим областима јавног и приватног живота. Родна равноправност је у основи одрживог развоја уз укљученост свих; крајњи циљ је побољшање квалитета живота грађана и грађанки. Родна равноправност је предуслов развоја и налази се у основи отклањања кључних развојних препрека Републике Србије, као што су неусаглашен демографски и економски развој, неадекватно коришћење људских ресурса, занемарен развој руралних подручја, неодговарајуће управљање природним ресурсима и угрожавање животне средине.

Основни принципи на којима се заснива стратешко планирање у области родне равноправности на територији општине Кула су:

1. поштовање људских права, достојанства и интегритета личности, као и уважавање различитости,
2. солидарност, правичност и једнаке могућности за све, без дискриминације по било којој основи,
3. подршка личном и друштвеном оснаживању жена, нарочито припадница рањивих група,
4. јавност и транспарентност у спровођењу мера и одговорност државе у постизању родне равноправности,
5. заједнички ангажман жена и мушкараца и њихово партнерство у остваривању родне равноправности,
6. узимање у обзир економских, социјалних, административних, буџетских и других могућности,
7. континуираност планирања,
8. координација, сарадња и стратешко партнерство државног, пословног и цивилног сектора у постизању родне равноправности,
9. конзистентност и усклађеност са преузетим обавезама у процесу европских интеграција.

ВИЗИЈА

Општина Кула је одржива, инклузивна и родно одговорна средина, која свима пружа једнака права и могућности и у којој је обезбеђен квалитетан свакодневни живот за све грађанке и грађане.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

1. Промењени родни обрасци и унапређена култура родне равноправности
2. Повећана равноправност жена и мушкараца применом политика и мера једнаких могућности
3. Системско увођење родне перспективе у доношење, спровођење и праћење јавних политика

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

Повећани капацитети и знање руководилаца/руководитељки и запослених у јавном сектору

Родно осетљиво формално образовање.

Развијање знања и видљивост академских резултата у области студија рода.

Повећан ниво свести јавности о значају родне равноправности.

Повећана сигурност жена од родно заснованог насиља у породици и у партнерским односима.

Равноправно учешће жена и мушкараца у родитељству и економији старања.

Жене и мушкарци равноправно одлучују у јавном и политичком животу.

Побољшан економски положај жена и статус жена на тржишту рада.

Унапређена улога жена у систему безбедности.

Жене и мушкарци у руралним подручјима активно и равноправно доприносе развоју и имају равноправан приступ резултатима развоја.

Унапређен положај вишеструко дискриминисаних и рањивих група жена.

Побољшано здравље жена и равноправан приступ здравственим услугама и спортским садржајима

Успостављени функционални механизми за родну равноправност на свим нивоима.

Родна перспектива укључена у сва стратешка документа.

Родна анализа политика, програма и мера.

Родно осетљива статистика и евиденција

Родно одговорно буџетирање.

Успостављени механизми сарадње са удружењима.

Успостављена међународна и регионална сарадња и размена добрих пракси.

ПРАВНИ ОКВИР

Заштита од дискриминације и поштовање родне равноправности представљају основ остваривања људских права. Процес укључивања наше земље у европске интеграције захтева да се у остваривању и заштити основних људских права поштују највиши међународни и национални стандарди. Такође, неопходне су реформе ради укидања одредби и пракси које подржавају родно засновану дискриминацију, као и посебне мере за повећање заступљености жена у државној управи, локалној самоуправи и у процесима одлучивања.

Устав Републике Србије („Службени гласник РС”, број 98/06), највиши правни акт, у члану 21. став 3. забрањује сваку дискриминацију, непосредну или посредну, по било ком основу, а као један од истакнутих основа управо је забрана дискриминације на основу пола. Устав такође гарантује право на једнаку законску (члан 21. став 2.) и судску заштиту (члан 36.), правну заштиту свих основних људских права свим грађанима и грађанкама без дискриминације, укључујући и обраћање међународним институцијама у циљу заштите зајемчених права (члан 22. став 2.), гарантује и право на рехабилитацију и накнаду материјалне или нематеријалне штете проузроковане незаконитим или неправилним радом државних или других органа (члан 35.), неповредивост физичког и психичког интегритета (члан 25. став 1), забрањује ропство и положај сличан ропству, као и сваки облик трговине људима (члан 26. ст. 1. и 2), јамчи заштиту деце од психичког, физичког, економског и сваког другог искоришћавања или злоупотребавања (члан 64. став 3), јамчи посебну заштиту породице, мајки, самохраних родитеља оба пола и деце (члан 66.), налаже обезбеђивање равноправности и заступљености полова у Народној скупштини, у складу са законом (члан 100. став 2). Устав Републике Србије обезбеђује грађанима и

грађанкама економска права којима је загарантовано право на запошљавање, право на рад и право на слободан избор професије женама и мушкарцима под једнаким условима.

Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС”, број 22/09) уређује општу забрану дискриминације, облике и случајеве дискриминације и механизме заштите, а међу основама дискриминације наводи, између осталих, пол, родни идентитет, сексуалну оријентацију, брачни и породични статус (члан 2. став 1.).

Закон о равноправности полова („Службени гласник РС”, број 104/09), уређује стварање једнаких могућности остваривања права и обавеза, предузимање посебних мера за спречавање и отклањање дискриминације засноване на полу и поступак правне заштите лица изложених дискриминацији.

У националном законодавству, антидискриминационе одредбе имају и:

- Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, број 33/06 и 13/16);

- Закон о заштити права и слобода националних мањина („Службени гласник СРЈ”, бр. 11/02 и „Службени гласник РС”, бр. 72/09 – др. закон и 97/13 – УС и 47/18);

- Кривични законик („Службени гласник РС”, бр. 85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19);

- Породични закон („Службени гласник РС”, бр. 18/05, 72/11 и 6/15);

- Закон о социјалној заштити („Службени гласник РС”, број 24/11);

- Закон о раду („Службени гласник РС”, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17, одлука УС, 113/17 и 95/18 – аутентично тумачење);

- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 38/15, 113/17 и 113/17-др закон);

- Закон о јавном информисању и медијима („Службени гласник РС”, бр. 84/14 и 58/15, 12/2016);

- Закон о електронским медијима („Службени гласник РС”, број 83/14, 6/2016, 129/2021);

- Закон о избору народних посланика („Службени гласник РС”, број 14 од 7. фебруара 2022);

- Закон о локалним изборима („Службени гласник РС”, бр. 129 од 29. децембра 2007, 34 од 21. маја 2010 - УС, 54 од 22. јула 2011, 12 од 8. фебруара 2020, 16 од 27. фебруара 2020 - Аутентично тумачење, 68 од 10. маја 2020.

- Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС”, бр.25/2019);

- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја (“Службени гласник РС”, бр. 120 од 5. новембра 2004, 54 од 13. јуна 2007, 104 од 16. децембра 2009, 36 од 28. маја 2010, 105 од 8. новембра 2021)

- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129 од 29. децембра 2007, 83 од 5. августа 2014 - др. закон, 101 од 16. децембра 2016 - др. закон, 47 од 20. јуна 2018, 111 од 25. новембра 2021);

- Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 32/13);

- Закон о младима („Службени гласник РС”, број 50/11) и др.

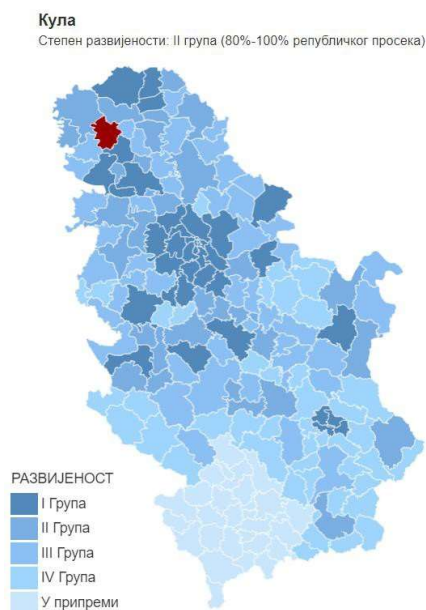
Међународни правни оквир који регулише области родне равноправности, елиминисање родно засноване дискриминације и отклањање насиља у породици садржан је пре свега у следећим актима: Универзална декларација УН о људским правима (1948), Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена, Резолуција Генералне скупштине УН 34/180, 1979. („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 11/81); Опциони протокол уз Конвенцију о елиминисању свих облика дискриминације жена („Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 13/02); Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Резолуција Генералне скупштине УН 2200 А(XXI), 1966. („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 7/71); Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Резолуција Генералне скупштине УН 2200 А(XXI), 1966. („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 7/71); Факултативни протокол уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима („Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 4/01); Факултативни протокол уз Међународни пакт о социјалним и економским правима („Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 4/01); Конвенција УН о политичким правима жена, 1952; Конвенција о укидању свих облика расне дискриминације, 1966; Најробиска правила о побољшању будућег положаја жена, УН, 1985; Бечка декларација и Акциони програм, УН, 1993; Пекиншка декларација и Платформа за акцију, усвојена на Четвртој светској конференцији о женама, 1995; Миленијумски циљеви развоја УН, усвојени на Миленијумском самиту УН, 2000; Резолуција 1325 (2000) Савета безбедности УН, Резолуција 3521(XXX) Генералне скупштине УН Равноправност између мушкараца и жена и елиминација дискриминације према женама, 1975; Резолуција 58/142 Жене и политичка партиципација, 2003; Конвенција о борби против дискриминације у области просвете, 1960; Конвенција о држављанству удате жене, 1957; Конвенција која се односи на дискриминацију у погледу запошљавања и занимања (МОП–К–19) 1958; Конвенција о заштити материнства (МОП–К–103) 1952; Конвенција о једнаким могућностима и третману за раднике и раднице (радници са породичним обавезама) (МОП–К–156), 1981; Конвенција о једнакости награђивања мушке и женске радне снаге за рад једнаке вредности (МОП–К–100), 1951; Генерална препорука 33 Комитета за елиминацију дискриминације жена о приступу правди, 2015, те многе друге стратедије, препоруке и документи Савета Европе и других европских институција и организација а које су од значаја за унапређивање родне равноправности,

попут Европске повеље о родној равноправности на локалном нивоу Савета европских општина и региона (2006), Агенда 2030, Препоруку Савета о заштити достојанства жена и мушкараца на послу; Резолуцију Савета о промовисању једнаких могућности за жене; Резолуцију Савета о уравниоуженом учешћу мушкараца и жена у одлучивању; Резолуцију Савета о стању здравља жена у Европској заједници; Резолуцију Савета о женама у науци; Резолуцију Савета и министара рада и социјалне политике о уравниоуженом учешћу жена и мушкараца у породичном и радном животу; Резолуцију Европског парламента о женама у одлучивању; Резолуцију Европског парламента о женама у међународној политици; Акт о малим предузећима, 2008; Програм акције за интегрисање родне равноправности у развојну сарадњу Заједнице – Саопштење Савета Савету и Европском парламенту (Мапа пута ЕУ за постизање родне равноправности 2006–2010) и др.

С тим у вези донета је и Национална стратегија за родну равноправност за период 2021-2030 године са Акционим планом за период 2021-2023. године као смерница за израду локалних акционих планова.

1. СОЦИО ЕКОНОМСКА АНАЛИЗА

Општина Кула се налази у северозападном делу Аутономне Покрајине Војводине, у Западнобачком округу, а чини је седам насељених места: Кула, Крушчић, Липар, Нова Црвенка, Руски Крстур, Сивац и Црвенка. Подручје општине обухвата територију од око 481 km². Општину Кула одликује веома **повољан географски положај**, налази се на удаљености 53 km од Новог Сада и око 135 km од Београда, као значајних територијалних центара. Општина Кула припада **другој групи развијености**, чији је степен развијености у распону од 80% до 100% републичког просека развијености¹.

¹Уредба о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2013. годину

Најраније званичне доступне податке о Кули срећемо у белешкама о поседу Ференца Вешелењија из 1652. године. По свему судећи, Кула или ближа околина су била насељена много векова пре првих нађених записа о постојању овог места. Велика пустошења у овим крајевима и измењена структура становништва су допринели да трагови ранијих насеља једноставно нестану. По народном предању, у време Турака, негде на територији данашње Куле, постојала је једна кула (мање утврђење), те се сматра да је насељено место, уједно и општина, по тој кули и добило назив. У наредним вековима ова територија је често мењала господаре да би се тек после Првог светског рата припојила матици Србији, у чијем је саставу је и данас.

Демографија

У општини Кула према последњим подацима из 2020. године живи **38.630 становника**², а њена просечна густина насељености је **81 становника на km²**, што територију сврстава у категорију руралног подручја (према OECD класификацији)³. Општина Кула је **мултинационална и мултикултурална средина**, коју карактерише неповољни демографски трендови и процеси. **Депопулација становништва, негативан природни прираштај, старење становништва, миграције** су само неке од негативних појава које деценијама погађају, не само општину Кула, већ и Републику Србију.

Посматрајући период од 1961. године па до данас, број становника је **смањен за 16,13%**. Када је у питању старосна структура становника, просечна старост у општини Кула износи **44,08 година**²⁰¹⁹. години, и нижа је у односу на просечну старост Западнобачке области, док је у односу на просечну старост Републике Србија виша, што посматрамо као благо повољну статистику у односу на просек области и као неповољну статистику у односу на национални просек. Индекс старења, као процентуално учешће особа старих 60 више година према становништву млађем од 20 година, општина Кула бележивисоку **вредност индекса старења од 152,7 индексних поена**(2019. година), што је повољнији податак у односу на Западнобачку област, док је неповољнији у односу на национални ниво. Општину Кула карактерише **негативна стопа природног прираштаја** која у 2019. години износи **-10,3 промила**. Овај податак је благо повољан када је у питању поређење са Западнобачким округом.

Удео старијег становништва 65 и више година, као проценат укупног становништва, износи 21,2% у 2019. години. Радно способно становништво у 2019. години чини удео од 65,7%, док удео младих у укупном становништву посматраног подручја износи 16,9%. Удео старијег становништва у укупном становништву општине Кула се током анализираних година повећава (2017-2019.), док се удео младих у укупном становништву смањује из године у годину. Учешће радно способног становништво се такође смањује из године у годину, што представља **ограничавајући развојни фактор**.

Миграциони салдо на нивоу покрајине је позитиван и износи 519, на нивоу Западнобачке области је негативан и износи -400, док је на нивоу општине Кула такође **остварен негативан миграциони салдо**у 2019. години од -90⁴, што је показатељ смањења броја становника на датој територији.

²Извор: Витална статистика, РЗС

³Према методологији ОЕЦД-а, локална самоуправа са густином насељености испод 150 становника по км².

⁴Извор: Аналитички сервис ЈЛС

Наведени подаци указују на постојање демографских проблема, који имају изразито неповољан утицај на све сфере и аспекте друштвено-економског живота, и у великој мери представљају ограничавајући фактор развоја подручја Општине. Демографски проблеми са којима се општина Кула суочава, одражавају се на систем образовања, здравствени систем, затим на тржишта рада, као и на све друге поре друштва, а смањење радног контингента становништва онемогућава економски напредак Општине.

Организациона структура Општине

У оквиру Општинске управе Кула образују се унутрашње организационе јединице за вршење сродних послова и Кабинет председника општине као посебна организациона јединица. Општинска управа се образује за вршење управних послова у оквиру права и дужности општине Кула и одређених стручних послова за потребе Скупштине општине Кула, Председника општине и Општинског већа. Основна унутрашња организациона јединица је одељење и у организационој структури Општине их има неколико:

- Одељење за управу и опште послове
- Одељење за друштвене делатности
- Одељење за финансије и привреду
- Одељење за утврђивање и наплату изворних прихода општине кула
- Одељење за урбанизам, комунално-стамбене послове и имовинско-правне послове
- Одељење за инспекцијске послове
- Одељење за инвестиције, заштиту животне средине и енергетски менаџмент.

У оквиру унутрашње организације општине постоји и Служба скупштине општине и општинског већа општине Кула, као и издвојена Канцеларија за локални економски развој која обавља највећи део активности из области подршке економском развоју.

Организациона структура Општине је веома битна када је реч о дефинисању праваца развоја локалне самоуправе. Носиоце мера и активности чине организациони делови управе у чијој надлежности су активности у вези са мерама дефинисаним у Плану развоја, службе локалне самоуправе, комунална предузећа, развојне агенције, установе и/или организације чији је оснивач локална самоуправа. Дефинисани приоритетни циљеви и мере указују и на потребу креирања организационе структуре која има капацитет да подржи и спроводе одабране развојне правце.

Финансијски показатељи Општине

Општина Кула има степен самофинансирања чак 70% (2019.), што значи да има приличну финансијску самосталност и одрживост односно способност да се финансира из изворних и уступљених прихода. Ако посматрамо упоредиве општине (Регион Војводине, 30-50.000 становника, из II групе развијености), општина Кула има високу стопу финансијске самосталности.

Посебно је значајно напоменути да самосталност општине у посматраном периоду (2017 – 2019.) има тренд раста, као и изворни и уступљени приходи, док приходи по становнику благо опадају.

Природни ресурси Општине

Узимајући у обзир природне карактеристике, квалитет земље, воду, климатске услове, општина Кула највећи потенцијал има за развој пољопривредне производње. Територија општине Кула простире се на две морфолошке јединице, на Бачкој лесној заравни и на Бачкој лесној тераси. Пољопривредно земљиште чини 86,85% укупне површине Општине. На лесној заравни преовлађује чернозем са својим варијететима, док на лесној тераси преовлађују ливадске црнице. Најзаступљенији тип земљишта на простору општине Кула је ливадска црница карбонатна, на лесној тераси се простире на више од половине општинске територије. Укупно коришћено пољопривредно земљиште као % укупне површине општине је 86,11% што представља изузетно повољан показатељ.

Општина Кула није богата водом и на њеној територији нема већих природних водотокова, али општином пролазе Велики бачки канал и канал Косанчић - Мали Стапар. Каналска мрежа је примарно у функцији одводњавања, и није предвиђена за наводњавање. Укупна дужина мреже је 756 km канала I, II и III реда. Каналском мрежом на подручју општине Кула газдује Водопривредно предузеће "Бачка" из Врбаса. Поред овога, општина Кула има велики потенцијал термалних вода, чије могућности до данашњих дана нису довољно искоришћене. Површина општине Кула под шумом је мања од 2% односно нешто мање од 100 хектара. Овај показатељ је знатно нижи од показатеља на нивоу Републике Србије који износи 31,1% (извор: РЗС). На територији општине Кула где преовладава обрадиво пољопривредно земљиште није могуће постићи оптималну шумовитост која је планирана Просторним планом Републике Србије. С обзиром да су површине за подизање шума на територији општине Кула ограничене, потребно је искористити могућност за повећање ваншумског зеленила на простору општине, те се у том циљу планира повећање површина ваншумског зеленила у оквиру саобраћајница, атарских путева, индустријских зона, салаша, економија, комуналних површина и других деградираних површина и простора.

Подизање и одржавање заштитних појасева и шума обавља Јавно комунално предузеће „Комуналац“ Кула, на основу Годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини на територији општине Кула, на основу уговора о финансирању између оснивача и јавног предузећа.

Животна средина и комунална инфраструктура

Општину Кула, као и већину општина у АП Војводини и Републици Србији карактеришу многобројни проблеми када је реч о квалитету комуналних услуга и заштити животне средине. Заједнички садржалац код свих проблема се може описати кроз два сегмента: застарела или непостојећа инфраструктура и недовољно развијена свест код грађана и доносилаца одлука о значају заштите животне средине.

Општину Кула, када је у питању комунална инфраструктура, одликује висока прикљученост домаћинстава на водоводну мрежу и недовољна повезаност на канализациону мрежу. На водоводну мрежу до 2019. години у општини Кула прикључено је 14.987 домаћинстава односно 97,9% домаћинстава⁵. Укупна дужина водоводне мреже Општине износи 315 km⁶. Водоснабдевање на територије Републике Србије се реализује кроз 18 регионалних система за снабдевање водом, а општина Кула припада бачком регионалном систему. Поред чињенице да је скоро 98% домаћинстава прикључено на систем водоснабдевања, присутни су бројни проблеми у овој области и њихово решавање подразумева значајна финансијска средства велико оптерећење за општински буџет. Водоводни систем на територији општине Кула је грађен са азбестцементним цевима (око 45%), ливеногвозденим и поцинкованим цевима (око 2%), ПВЦ цевима (око 5%) и ПЕХД цевима (око 48%). Азбестцементним, ливеногвозденим и поцинкованим цевима је прошао рок трајања и нису прихватљиве према новим стандардима безбедности у водоснабдевању те њихова замена треба да буде један од приоритетних задатака у наредном периоду. Изузетак је Сивац у коме нема азбестних цеви, али један мали део мреже чине поцинковане цеви које су остале од старог система водоснабдевања.

Од укупног броја контролисаних јавних водовода градских насеља, јавних водовода са „удруженом“ неисправношћу у Републици Србији у 2020. је било 21 или 13,5%, а од тога у региону Војводине 19 или 90,5%. Управо такав водовод са „удруженом“ неисправношћу је и водовод општине Кула, чији проценат физичко-хемијске неисправности износи 71,2% док је проценат микробиолошке неисправности 7,3%⁷. Сва насељена места имају проблем са повишеним количинама гвожђа у води. Вода са изворишта у Руском Крстуру и Крушчићу има повишен ниво арсена. Како би се решио проблем са водом, планира се изградња фабрике воде, урађена је пројектна документација и реализација тог важног пројекта је тренутно на чекању.

Када је реч о управљању отпадним водама на простоу општине Кула, ситуација је још неповољнија. Процент прикључених домаћинстава на канализациону мрежу расте током последњих година и у 2019. години износи 28,4% прикључених од укупног броја домаћинстава на територији Општине. Укупан број прикључених домаћинстава на канализациону мрежу износи 4.350 домаћинства, док је укупна дужина канализационе мреже 146 km. Према подацима НЗС током 2018. године на територији општине Кула генерисано је укупно 1.346.000 м³ отпадних вода. Убрзана индустријализација уз небригу за пречишћавање индустријских и комуналних отпадних вода басена Врбас-Кула-Црвенка током друге половине XX века претворила је Велики Бачки канал у колектор отпадних вода, те је данас најзагађенији водоток у Србији и међу најзагађенијим у ЕУ. Директно и индиректно угрожава здравље људи и представља велики безбедносни проблем и црну тачку на еколошкој мапи Европе.

Издвајања из локалног буџета за Програм 6 - Заштита животне средине износе у просеку 7,99% од укупног буџета Општине, што је значајно изнад просека (2,83%⁸) и што указује да општина Кула издваја

---

⁵Извор: Аналитички сервис ЈЛС

⁶Извор: Статистика и рачуни животне средине, РЗС

⁷Извор: Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“

⁸Извор: СКГО је израдио за 2021. буџетску годину просек на основу узорка од 20 ЈЛС на територији РС

више средстава за активности везане за очување животне средине од других општина. Овај износ троши се на: управљање заштитом животне средине, заштиту природе и управљање осталим врстама отпада.

Према Националној стратегији за управљање отпадом, општина Кула припада Регионалном центру за управљање отпадом Сомбор. План одрживог управљања отпадом у Западнобачком региону за период од 2007-2030. године урађен је на основу анализе стања тренутне ситуације у управљању комуналним отпадом и усвојен је на седници Скупштине општине Кула 11. септембра 2009. године, а на основу усвојеног Споразума о формирању региона за управљање комуналним отпадом који је потписан од стране председника општина Куле, Сомбора, Апатина, Оџака и Бача и усвојен на седници СО Кула 2. новембра 2006. године.

План уређује управљање чврстим комуналним отпадом на територији Западнобачког региона, општине Сомбор, Апатин, Кула и Оџаци, укључујући и општину Бач, од његовог настанка до коначног збрињавања, са основним циљем успостављања целовитог система управљања отпадом у складу са националном стратегијом и постојећим европским захтевима и стандардима.

План подразумева примарно одвајање на извору пластике, стакла, картона и метала. Остале количине генерисаног комуналног отпада се односе из свих домаћинстава у региону и у зависности од удаљености насељеног места од регионалне депоније одвозе се на регионалну депонију или трансфер станицу. Регионална депонија је предвиђена у Сомбору на локацији Ранчево, а трансфер станице у општинама Кула, Оџаци и Бач. Трансфер станице су пројектоване тако да обезбеђују привремено складиштење отпада из ове три општине, а отпад из Сомбора и Апатина ће се директно одвозити на регионалну депонију. Сав отпад који се доведе на регионалну депонију - прво пролази кроз постројење за третман отпада. На овом постројењу отпад би био подложен механичком и биолошком третману. Механичким третманом би се издвојиле секундарне сировине које би се даље продале, а биолошким третманом би се добили биогаз и компост. Друга могућност третирања отпада је његово спаљивање и производња електричне енергије или водене паре које се даље могу пласирати на тржиште.

На простору који обухвата општина Кула, послове прикупљања и транспорта отпада, као и други послови на одржавању чистоће, поверени су јавно-комуналним предузећима која послују у насељеним местима: ЈКП „Комуналац“ – Кула за насеља Кула и Липар, ЈКП „Радник“ – Сивац за насеље Сивац, ЈКП „Руском“ – Руски Крстур за насеље Руски Крстур и Крушчић и ЈКП „Водовод“ – Црвенка за насеље Црвенка и Нова Црвенка. Ниједна депонија која постоји на територији Општине не испуњава санитарне услове. Потребно је урадити пројектно-техничку документацију за санацију постојећих депонија. Локални план управљања отпадом је истекао. У току су припреме на изради новог Локалног плана управљања отпадом који би био у складу са Националном стратегијом управљања отпадом и осталим законима.

Према пописним подацима из 2011. године велики број домаћинстава у општини Кула је користио индивидуалне уређаје за грејање. Чак **85,7%** домаћинстава је користило индивидуалне уређаје за

грејање на угаљ и дрва што указује на ниску ефикасност и високе специфичне емисије загађујућих материја.

Саобраћајна инфраструктура

У домену путне инфраструктуре присутни су путеви различитог хијерархијског нивоа који не задовољавају све захтеве за транспортом. Постојећа мрежа државних путева I и II реда не омогућава задовољавајући ниво веза међу насељеним местима Општине, као и са ширим окружењем.

Густина путева се није значајно мењала на територији општине Кула и спада у **мање густине путева** у панелу локалних самоуправа са којима смо поредили општину Кула по овом показатељу.

Путну мрежу општине Кула чини 136 km путева различитог нивоа и квалитета, од чега је 76,76% путева са савременим коловозом.. На простору општине Кула имамо 26,5 km државних путева I реда, 35,8 km државних путева II реда и 73,6 km општинских путева.

Простором Општине пролази државни пут Ib реда правцем: државна граница са Мађарском (гранични прелаз Бачки Брег) – Бездан – Сомбор – Кула – Врбас – Србобран – Бечеј – Нови Бечеј – Кикинда – државна граница са Румунијом (гранични прелаз Наково).

Поред тога, ту су и путеви IIa реда, пут 108: Бачка Топола – Кула – Деспотово – Силбаш – Бачка Паланка – државна граница са Хрватском (гранични прелаз Бачка Паланка), као и пут 110: Кула – Озаци.

Трошкови одржавања постојеће путне мреже и изградње нових саобраћајница имају мало учешће у укупним буџетски трошковима и кретали су се у анализираном периоду између 1,5% и 3%.

Друштвени развој

Предшколско васпитање

Обухват деце јасленог узраста, у 2019. години, на нивоу општине Кула износи 26,6%, што је ниже у поређењу са просеком Републике Србије, а више у односу на Западнобачку област. Обухват деце узраста 3+ износи 76,8% и значајно је виши, не само од просека области и од просека Републике, већ се може рећи да се приближава ЕУ вредностима. **Обухват деце** припремно предшколским програмом **је изнад 100%**, односно 116,1% код девојчица и 111,6% код дечака. Подаци показују да су, упркос високом обухвату, капацитети предшколских установа недовољни. На територији општине Кула предшколско образовање и васпитање се одвија у оквиру једне ПУ „Бамби“ и укупно 11 објеката. Стање већине објеката не задовоља основне услове и стандарде за пружање услуга квалитетног предшколског образовања и васпитања. Предшколска установа на територији општине Кула има **проблема са капацитетом деце јасленог узраста** и постоји потреба за проширењем истог. Такође, присутна је и **недовољна опремљеност предшколских установа**.

Образовање

На територији општине Кула ради седам **основних школа**. Три матичне школа се налазе у градском насељу, док су преостале матичне школе и подручно одељење у ванградским насељима. Дакле, у сваком насељеном месту Општине постоји установа основног образовања. Што се тиче нето стопе обухвата основним образовањем, према подацима из 2019.године, општина Кула (94,9%) је изнад просека и Републике Србије (93,9%), али и Западнобачког округа (92,4%). Стопа одустајања од школовању у основном образовању у општини Кула износи 0,7%, и виша је у односу на национални ниво док јенижа у односу на ниво области.

Што се тиче средњег образовања, на територији Општине постоје **четири средње школе**, СТШ „Михајло Пупин“ из Куле, Економско-трговинска школа такође из Куле, Средња стручна школа из Црвенке и гимназија „Петро Кузмјак“ у Руском Крстуру. Стање средњошколских објеката је задовољавајуће, међутим пожељно је на свим објектима урадити фасаду и санацију столарије, како би се енергетска ефикасност објеката подигла на виши ниво. Највећа инвестиција представљала би изградња физкултурне сале за потребе економско-трговинске школе. Стопа одустајања од школовања у средњем образовању у општини Кула у 2019. години износи 1,5% и неповољнија је у односу на Западнобачку област и Републику Србију.

Када је реч о образовној структури, највећи проценат становника општине Кула, старости 15 и више година има средње образовање, њих 56,3%, док свега 3,7% и 6,2% становника (15+ година старости) има више односно високо образовање. Основно образовање има 19,8% становника Општине. Неписмено је око 1,38% укупне популације Општине, а највише неписмених је у категорији жена старијих од 65 година⁹. Учешће неписмених жена у укупном становништву Општине је 2,24%, док је код мушкараца тај проценат знатно мањи и износи 0,49%. По попису из 2011. на територији Републике Србије било је неписмено 3,5% укупног становништва старијег од 10 година, док је тај податак на нивоу Западнобачке области 1,61%. Изузетно је висока компјутерска неписменост становништва, чак 54,7% жена и 49% мушкараца је компјутерски неписмено, према подацима са последњег Пописа.

Социјална заштита

На подручју општине Кула присутан је **релативно висок обухват корисника новчане социјалне помоћи**, који износи 4,1% укупне популације становника Општине у 2019. години. Посматрајући га у односу на просек Републике Србије, тај обухват је виши, док је у односу на Западнобачку област значајно нижи. Када је реч о корисницима дечијег додатка 0-17 година, њихов удео у укупној популацији је висок, износи 24,7% у 2019. години. Удео корисника дечијег додатка 0-17 на нивоу Општине је виши у односу на ниво области (21,6%) и Републике Србије (17,75%). **Развијеност услуга социјалне заштите у надлежности локалне самоуправе је на завидном нивоу**. Према подацима о услугама социјалне заштите у надлежности ЈЛС, у општини Кула су током посматраног периода пружене следеће услуге -**Становање уз подршку, помоћ у кући за старије и одрасле, предах, саветовалиште, ДБ за децу/младе са сметњама у развоју и инвалидитетом, ДБ за одрасле и лични пратилац**. Број

---

⁹Извор: Дев Инфо

корисника социјалне заштите на евиденцији ЦСР као % укупног броја становника износи 11,82%, што је већи обухват у поређењу са Републиком Србијом (10,3%) и нижи у поређењу области (10,4%). Током анализираних периода (2017-2019.) констатовано је смањење укупног броја корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад, што је изузетно важан податак.

Културно наслеђе

Општина Кула има богато културно наслеђе које се пре свега огледа у мултикултуралности и мултинационалности. Присутан је значајан број установа културе на територији Општине, као и велики број удружења и друштава. Када је реч о објектима културе, на територији Општине активни и на располагању су: Културни центар, Библиотека и три Дома културе. Значајно је активно деловање културно-уметничких друштава која промовишу и чувају традицију и културу различитих националности. Такође, постоје бројне манифестације које се организују на њеној територији током целе године, попут Републичког фестивала аматерских позоришта Србије, Фолклор феста и слично.

Економски развој

Општина Кула има **просечан ниво запослености**. У 2019. години стопа запослености износила је **27%**, што је негде у просеку у поређењу са другим, упоредивим, општинама. Од укупног броја запослених, чак **73,2% је у правним лицима**. **Највећи број запослених на територији општине Кула је у сектору прерађивачке индустрије**, и то **23,9%** укупног броја запослених радника у 2019. години. Даље, значајан број запослених је и у сектору трговине на велико и мало и поправци моторних возила, 19,2%. **Стопа незапослености у 2019. на територији општине Кула је 27,29%**¹⁰. Удео незапослених жена у укупном броју незапослених је **49,2%**, док је удео младих у укупном броју незапослених 17,8%. **Према старосној структури, највише незапослених је међу старосном групом 30 до 54 године и износи 56%**. Иста старосна група преовлађује на територији Западнобачке области (58%), као и на нивоу Републике Србије (55%).

Удео неквалификованог незапосленог становништва у укупном броју незапосленог становништва на територији општине Кула износи 21,38%, док је удео неквалификованих, полуквалификованих (приучених) и са нижом стручном спремом у укупном броју незапосленог становништва 27%¹¹. Удео три најниже квалификационе групе у укупној незапослености на нивоу Републике Србије је 33,6%, док је у Западнобачкој области 39,9%. Поредећи са одабраним општинама, може се рећи да је у Кули ситуација изузетно добра и да је удео незапослених без квалификација је изузетно повољан. Карактеристика незапослености у општини Кула је **висок удео дугорочно незапослених лица** од укупног броја незапослених који износи 55,4%¹².

¹⁰Однос броја незапослених и збира броја запослених и незапослених лица (подаци: Аналитички сервис ЈЛС)

¹¹Агенција за привредне регистре, последње ажурно стање се односи на период 01.01 - 31.12.2020. године

¹²Извор: Национална служба за запошљавање - Девинфо профил Кула

На територији општине Кула, просечне нето зараде су нешто ниже од општина са којима су упоређиване, мало ниже од просека области, док су у поређењу са Републиком Србијом просечне нето зараде Општине знатно ниже.

Предузетничка клима

Општина Кула је током 2019., 2020. и 2021. године издвајала средства за самозапошљавање незапослених лица са евиденције Националне службе запошљавања, на основу чега је у 2019. години 26 незапослених лица отворило предузетничку радњу, у 2020. години тај број је 10, као и у 2021. години. Општина Кула у свом буџету издваја средства за функционисање Локалне акционе групе „Срце Бачке“, чија је мисија развој руралног подручја, посебно у области привреде, пољопривреде, инфраструктуре, туризма, информисања, образовања, здравства, културе, спорта, као и у свим другим областима од значаја за становнике датог подручја.

У 2019. години израђен је документ „Програм запошљавања и унапређења привредног амбијента општине Кула до 2020. године. Изражен је раст броја активних предузетника кроз године, као и раст броја новооснованих. Број брисаних/угашених предузетника показује осцилације кроз године, уз тренд стагнације.

Пољопривреда

Узимајући у обзир природне карактеристике, квалитет земље, воду, климатске услове, општина Кула највећи потенцијал има за развој пољопривредне производње. Територија општине Кула простира се на две морфолошке јединице, на Бачкој лесној заравни и на Бачкој лесној тераси. На лесној заравни преовлађује чернозем са својим варијететима, док на лесној тераси преовлађују ливадске црнице. Најзаступљенији тип земљишта на простору општине Кула је ливадска црница карбонатна, на лесној тераси се простира на више од половине општинске територије. **Пољопривредно земљиште чини чак 86,85% укупне површине општине.** Од укупно расположивог пољопривредног земљишта, за пољопривредну активност користи се **99,15%**.

Како се пољопривреда сматра кључном привредном активношћу на територији општине Кула, веома је битна добро постављена одговорност у оквиру организационе структуре Општине за ову област. Општина Кула припада пољопривредно стручно и саветодавној служби Врбас, која поред Куле покрива и територију општина Бечеј и Србобран. Поред ПСС Врбас, постоји и Локална акциона група „Срце Бачке“ која је задужена за рурални развој подручја општине Кула и Врбас.

Када је реч о подстицајима, општина Кула и субјекти са њене територије у 2017. и 2018. највише средстава повлачили су од Управе за капитална улагања АПВ, док су у 2020. значајна средства повучена од Министарства финансија. Посматрајући подстицаје регионалног развоја и њихову намену, општина Кула и субјекти са њене територије, значајна средства повлаче за подстицање пољопривреде током свих посматраних година (2017 – 2020.). Посматрајући кориснике, такође, највише средстава

сваке године повлаче пољопривредна газдинства, што је и уобичајено за општину код које је пољопривреда кључна економска активност¹³.

На територији општине Кула тренутно постоји око 25 пољопривредних задруга и десетак пољопривредних удружења која се активно баве производњом традиционалним локалним производима, како прехранбеним тако и различитим занатским и тиме доприносе развоју пољопривреде и руралног подручја Општине. Унапређењем и развојем земљорадничких задруга и њихових делатности остварују се шири економски, социјални и општи друштвени интереси – од повећања запошљавања у сеоским срединама, стимулисања младих људи за останак на селу, до унапређења пољопривредне производње и очувања животне средине, као и других аспеката живота у руралним срединама. Запосленост у пољопривреди, као и обим и структура радне снаге пољопривредних газдинстава спадају у факторе од пресудног утицаја на динамику структурних промена у пољопривреди и њен укупни развој.

Туризам

Када је у питању туризам, највише посета Западнобачке области, више од 90% су туристи који посећују град Сомбор и општину Апатин, док општина Кула обухвата мање од 5% посетилаца Западнобачке области. Према подацима о запослености по секторима, у сектору услуга смештаја и исхране запослено је у последњих пар година око 3% укупног броја запослених¹⁴. Општина Кула има основану туристичку организацију, која делује као директни буџетски корисник, и која активно учествује у промоцији општине Кула као туристичке дестинације путем промотивног материјала, на друштвеним мрежама, електронским медијима на сајмовима, са циљем привлачења што већег броја туриста.

Од 2021. године у општини Кула је дошло до значајног унапређења основне туристичке понуде. Осим водних ресурсана локацији Малог Стапара, Старих подрума у Црвенки, излетишта Поток, Замка у Руском Крстуру, туристима се нуде и савремени начини активног одмора и смештаја. У 2021. почиње са радом реновиран комплекс компаније Родић, као и смештајни капацитети Гарни мотел Соле-Мио, Спа и велнес центар као и комплекс за активан одмор Кула Лукс. Са завршетком последње фазе Спортско рекреативног центра Кула очекује се заокруживање туристичке понуде општине Кула и позиционирање на тржишту.

---

¹³ Извор: Агенција за привредне регистре

¹⁴Извор: Аналитички сервис ЈЛС

2. АНАЛИЗА СНАГА, СЛАБОСТИ, ПРИЛИКА И ПРЕТЊИ

Следећа анализа снага, слабости, прилика и претњи (ССПП, енг. SWOT) даје пресек основних информација о тренутном стању родне равноправности и утврђује кључне проблеме на које се одговара овим Планом.

СНАГЕ:	СЛАБОСТИ:
<ul style="list-style-type: none"> • Добра пракса удружења у спровођењу програма у области родне равноправности • Добра медијска покривеност догађаја у области родне равноправности • Добра интерсекторска сарадња • Финансијска и техничка подршка општине Кула • Пораст свести о значају родне равноправности • Постојање релевантних тела и политика на нивоу локалне самоуправе • Успостављени нормативни механизми за заштиту од дискриминације • Повећано учешће жена у политичком животу • Посебне мере у области запошљавања, самозапошљавања и предузетништва жена укључујући и рањиве групе • Покренута родно-буџетска иницијатива • Развијена мрежа удружења • Оснаженост жена за пријављивање родно заснованог насиља • Развијени програми неформалног образовања у основним и средњим школама	<ul style="list-style-type: none"> • Непостојање Локалног акционог плана за родну равноправност • Непостојање адекватног родног буџетирања • Недостатак родне статистике • Распрострањеност родних стереотипа и предрасуда • Пораст броја случајева родно заснованог насиља • Неповољан положај жена које припадају рањивим групама, младе, старије, ромкиње, жене на селу, труднице, жене које су трпеле насиље у породици, самохране мајке, жене припаднице сексуалних мањина, незапослене, жене без адекватног образовања, вишеструко дискриминисане... • Недовољна информисаност о механизмима заштите од дискриминације • Мали број жена власница предузећа и жена на руководећим положајима • Неадекватна приступачност јавним објектима за особе са инвалидитетом • Неуједначени услови живота у градским и руралним срединама • Недовољно развијана свест о значају неплаћених послова у породици • Недовољно развијена женска одборничка мрежа • Недовољна информисаност грађана о могућности коришћења сервиса за превеницију родно заснованог насиља

ПРИЛИКЕ:

- Међународна пракса као пример.
- Посебне мере у области запошљавања, самозапошљавања и предузетништва жена укључујући и рањиве групе
- Доступност ЕУ фондова
- Постојање политичке воље за унапређење родне равноправности
- Знање и креативни потенцијал жена као допринос економском и друштвеном развоју
- Волонтерски потенцијали жена у локалној заједници
- Спремност заинтересованих страна у локалној заједници на сарадњу у области родне равноправности
- Постојећи капацитети међу организацијама и институцијама за реализацију неформално образовних активности
- Дobar географски положај за оснаживање жена у руралним подручјима

ПРЕТЊЕ:

- Добровољна незапосленост као последица лоших економских прилика на тржишту рада
- Мобилност становништва у иностранство
- Недовољно развијено економско окружење
- Постојање социјалне искључености рањивих група и становника/ца насељених у руралним подручјима
- Недовољна информисаност јавности и недовољно развијена јавна свест о значају родне равноправности и заштити од дискриминације
- Недовољно развијени капацитети за координацију активности између свих актера у локалној управи у спровођењу планираних активности
- Отежана имплементација примера добре праксе из развијених држава
- Недостатак капацитета за коришћење ЕУ фондова

3. ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Локални акциони план намењен је локалној управи општине Кула како би се имплементирала начела и обавезе преузете потписивањем Европске повеље за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу, али и национални нормативни и стратешки оквир.

Успостављање институционалног оквира, изградња капацитета, усвајање и примена процедура за родну процену политика и поштовање принципа једнаких могућности у јавним политикама на нивоу општине су предуслови унапређења положаја жена и мушкараца и побољшање услова живота.

Значајан део циљева и активности је усмерен на успостављање институционалног оквира и системских решења за увођење родне перспективе у локалне политике и активности институција, јавних предузећа и установа.

Други део је усмерен на решавање практичних потреба жена на локалном нивоу у сфери личног и професионалног развоја, безбедности и адекватног информисања.

Локалним акционим планом:

- Предвиђена су системска решења која ће омогућити континуирану процену јавних политика и потреба грађана и грађанки, а тиме и одговорати на њихове потребе и уважавати њихове интересе.
- Разрађени су само они специфични циљеви које је могуће реализовати и спровести у периоду 2022 – 2024.

4. АКЦИОНИ ПЛАН

ОПШТИ ЦИЉ 1: Промењени родни обрасци и унапређена култура родне равноправности

Специфични циљ 1.1		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
Повећани капацитети и знање руководилаца/руководитељки и запослених у јавном сектору		За минимум 10% повећан број едукованих руководилаца / руководиатељки и запослених у јавном сектору			Број едукованих руководилаца / руководиатељки и запослених у јавном сектору		Континуирано
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
1.1.1. Анализа тренутног стања	Континуирано	Извршена анализа	Анализа стања	Анкетни листићи	Општинска управа	Цео јавни сектор Удружења	Буџет општине Кула
1.1.2. Едукација руководилаца /руководитељки и запослених у јавном сектору	Континуирано	Спроведено минимум 10 радионица Минимум 100 учесника/ца радионица	Број спроведених радионица Број учесника/ца радионица	Извештај едукатора/ки Фотографије Листе учесника/ца Медијски прилози Интернет архива	Општинска управа	Јавни сектор СКГО Удружења	Буџет Општине Кула Средства АПВ Ресорни секретаријати и Министарства Други потенцијални донатори

Специфични циљ 1.4		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
Повећан ниво свести јавности о значају родне равноправности		Повећање опште информисаности, знања и свести грађана/ки о значају родне равноправности			Број грађана/ки обухваћених активностима		Континуирано
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
1.4.1. Информисање грађана/ки путем поделе, штампаних материјала, трибина, округлих столова и других јавних догађаја	Континуирано	Сprovedено минимум 5 акција/јавних догађаја Минимум 1000 грађана/ки информисано кроз активности	Број информисаних грађана/ки Број акција-јавних догађаја	Листе учесника/ца Штампани материјали Фотографије	Одговорна институција Општинска управа	Институције које учествују Удружења Школе Установе културе и социјалне заштите	Буџет општине Кула Средства АПВ Ресорни секретаријати и Министарства Други потенцијални донатори
1.4.2. Едукација грађана/ки, деце и омладине путем радионица и других видова неформалног образовања	Континуирано	Сprovedено минимум 10 радионица Минимум 100 учесника/ца радионица	Број учесника/ца радионица и других видова неформалног образовања Број спроведених радионица и других видова	Извештај едукатора/ки Фотографије Листе учесника/ца Медијски прилози Интернет архива	Општинска управа	Удружења Школе Установе културе и социјалне заштите	Буџет општине Кула Средства АПВ Ресорни секретаријати и Министарства Други потенцијални донатори

			неформалног образовања Број учесника/ца радионица				
--	--	--	--	--	--	--	--

Специфични циљ 1.5.		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
Повећана сигурност жена од родно заснованог насиља у породици и у партнерским односима		Смањен број случајева родно заснованог насиља и насиља у партнерским односима			Број пријава		Континуирано
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
1.5.1. Анализа тренутног стања путем увида у статистику надлежних институција	Континуирано	Извршена анализа	Анализа стања	Извештаји релевантних институција	Општинска управа	Институције које учествују Установе здравствене и социјалне заштите, полиције, правосуђа Удружења	Буџет општине Кула
1.5.2. Информисање грађана/ки путем поделе, штампаних материјала, трибина, округлих столова и других јавних догађаја	Континуирано	Спроведено минимум 5 акција/јавних догађаја Минимум 1000 грађана/ки информисано	Број информисаних грађана/ки Број акција-јавних догађаја	Листе учесника/ца Штампани материјали Фотографије	Општинска управа	Удружења Школе Установе културе и социјалне заштите	Буџет општине Кула Средства АПВ Ресорни секретаријати и Министарства Други потенцијални донатори

		кроз активности					
1.5.3. Едукација грађана/ки, деце и омладине путем радионица и других видова неформалног образовања	Континуирано	Спроведено минимум 10 радионица Минимум 100 учесника/ца радионица	Број учесника/ца радионица и других видова неформалног образовања Број спроведених радионица и других видова неформалног образовања Број учесника/ца радионица	Извештај едукатора/ки Фотографије Листе учесника/ца Медијски прилози Интернет архива	Општинска управа	Удружења Школе Установе културе и социјалне заштите	Буџет општине Кула Средства АПВ Ресорни секретаријати и Министарства Други потенцијални донатори
1.5.4. Пружање социотерапијских услуга	Континуирано	Појачан рад саветовалишта и коришћења СОС телефона	Број обухваћених корисника/ца	Извештај саветовалишта	Општинска управа	Центар за социјални рад Полицијска управа Правосудни органи Удружења	Буџет општине Кула Средства АПВ Ресорни секретаријати и Министарства Други потенцијални донатори

ОПШТИ ЦИЉ 2: Повећана равноправност жена и мушкараца применом политика и мера једнаких могућности

Специфични циљ 2.3. Побољшан економски положај жена и статус жена на тржишту рада		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Повећање запослености на територији општине Кула			Број становника/ца општине Кула који/е су запослени/е на новим радним местима и samozапослених, а налазили су се на евиденцији НСЗ		Континуирано
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
2.3.1. Анализа тренутног стања	Континуирано	Извршена анализа	Анализа стања	Извештаји надлежних институција	Општинска управа	Национална служба за запошљавање	Буџет општине Кула Национална служба за запошљавање
2.3.2. Промоција јавних позива који имају за циљ повећање запослености и запошљивости становништва	Континуирано	Повећана информисаност становништва о могућностима за повећање запошљивости и запошљавања	Број поднетих захтева Број учесника/ца активности које за циљ имају повећање запошљивости и запошљавања	Извештај едукатора Фотографије Листе учесника/ца Медијски прилози Интернет архива	Општинска управа	Национална служба за запошљавање Школа за основно образовање одраслих Удружења Привредна комора	Буџет општине Кула Средства АПВ Ресорни секретаријати и Министарства Други потенцијални донатори

2.3.3. Реализација програма који имају за циљ повећање запослености и запошљивости становништва	Крај 2022.	Реализовано минимум 5 програма Повећана запошљивост и запосленост становништва	Број реализованих програма Број учесника/ца програма Број запослених учесника/ца програма	Листе учесника/ца Уговори са корисницима/цама програма Извештај реализатора програма о ефектима	Општинска управа	Национална служба за запошљавање Школа за основно образовање одраслих Удружења Привредна комора	Буџет општине Кула Средства АПВ Ресорни секретаријати и Министарства Други потенцијални донатори
					Општинска управа		

Специфични циљ 2.5. Жене и мушкарци у руралним подручјима активно и равноправно доприносе развоју и имају равноправан приступ резултатима развоја		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Економско оснаживање и подршка женама у руралним срединама			Број регистрованих пољопривредних газдинстава и старозанатских радњи		Континуирано
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
2.5.1. Анализа тренутног стања	Континуирано	Извршена анализа	Анализа стања	Извештаји надлежних институција	Општинска управа	Пореска управа	Буџет општине Кула
2.5.2. Промоција јавних позива који имају за циљ економско оснаживање и	Континуирано	Повећана информисаност жена у руралним срединама	Број поднетих захтева	Извештај едукатора Фотографије Листе учесника/ца	Општинска управа	Одељење за привреду и финансије	Буџет општине Кула Средства АПВ

подршка женама у руралним срединама			Број учесника/ца активности	Медијски прилози Интернет архива		Канцеларија за ЛЕР	Ресорни секретаријати и Министарства ЕУ фондови Други потенцијални донатори
2.5.3. Реализација програма који имају за циљ економско оснаживање и подршка женама у руралним срединама	Крај 2022.	Реализовано минимум 3 програма Повећана запошљивост и запосленост жена у руралним срединама	Број оснажених жена у руралним подручјима Број одржаних едукација од стране кординатора за културу који су носиоци активности по насељеним местима у оквиру програма културе	Листе учесника/ца Уговори са корисницима/цама програма Извештај реализатора/ки програма о ефектима	Општинска управа	Удружења Установе културе и Одељење за привреду и финансије Канцеларија за ЛЕР	Буџет општине Кула Средства АПВ Ресорни секретаријати и Министарства ЕУ фондови Други потенцијални донатори

Специфични циљ 2.7. Побољшано здравље жена и равноправан приступ здравственим услугама и спортским садржајима		Очекивани резултат			Индикатор	Рокови
		Обезбеђење услова за бављење спортом свих грађана и грађанки општине Кула			Број спортских организација преко којих се остварује јавни интерес у области спорта	Континуирано
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници/це	Извори финансирања

					Одговорна институција	Институције које учествују	
2.5.1. Организација и спровођење бесплатних спортских активности у циљу побољшања здравља жена	Континуирано	Укључено минимум 1000 жена у бесплатне спортске активности Реализовано минимум 10 различитих програма	Број учесника/ца Број реализованих програма-активности	Фотографије Листе учесника/ца Медијске објаве	Спортски центар општине КУла	Спортски центар општине КУла Клубови Удружења	Буџет општине Кула Средства АПВ Ресорни секретаријати и Министарства ЕУ фондови Други потенцијални донатори

ОПШГИ ЦИЉ 3: Системско увођење родне перспективе у доношење, спровођење и праћење јавних политика

Специфични циљ 3.4. Родно осетљива статистика и евиденција		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Унапређен систем рада свих актера у локалној заједници у погледу родно осетљивих статистика и евиденција			Перманентна доступност података		Континуирано
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
3.4.1. Информисање и подршка у унапређењу рада свих актера/ки у	Континуирано	Унапређен рад релевантних институција	Родна статистика и евиденција	Релевантни извештаји	Општинска управа	Цео јавни сектор	Буџет општине Кула

локалној заједници,
а у контексту родно
осетљиве
статистике и
евиднције

--	--	--	--	--	--	--	--